

NORGES HØYESTERETT

Den 16. april 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Bergh og Hellerslia i

HR-2024-707-U, (sak nr. 24-043971SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Harald Grape)

mot

X kommune (advokat Ragnhild Kverneland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om ikke å samtykke til å fremme anke over dom i barnevernssak, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd.
- (2) A er mor til B, født 00.00.2013, C, født 00.00.2016 og D, født 00.00.2019. Barna er unnfanget ved hjelp av anonym donor, og mor har hatt foreldreansvaret alene.
- (3) I oktober 2020 fattet Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker vedtak om omsorgsovertakelse for alle de tre barna. Mor brakte vedtaket inn for retten. Nedre Romerike tingrett stadfestet vedtaket i dom 19. mars 2021, og Eidsivating lagmannsrett ga 27. mai 2021 ikke samtykke til fremme mors anke over tingrettens dom. Høyesteretts ankeutvalg forkastet mors anke over lagmannsrettens beslutning 12. juli 2021.
- (4) I april 2022 krevde mor at vedtaket om omsorgsovertakelse skulle oppheves i medhold av barnevernsloven § 5-7.
- (5) Den 9. februar 2023 fattet Barneverns- og helsenemnda i Oslo og omegn vedtak der begjæringen om opphevelse ikke ble tatt til følge for noen av barna. Mor ble gitt rett til samvær med B 12 ganger i året, med C 4 ganger og med D 2 ganger. Varigheten av hvert samvær ble for B fastsatt til fire timer og for de to andre barna til to timer. Det ble fastsatt adgang for barneverntjenesten til å føre tilsyn under samværene.
- (6) Romerike og Glåmdal tingrett avsa 10. november 2023 dom med slik slutning:
 - «1. Barneverns- og helsenemndas vedtak av 9. februar 2023 pkt. 1 og 2 stadfestes, med den endring at tilknytningskriteriet i barnevernsloven § 5-7 første ledd andre punktum er oppfylt for Cs del.

2. A gis rett til samvær med B seks ganger i året av tre timers varighet. Barnevernstjenesten gis anledning til å føre tilsyn under samværene.
 3. A gis ikke rett til samvær med C.
 4. A gis ikke rett til samvær med D.»
- (7) Tingretten kom, som nemnda, til at det ikke var grunnlag for å oppheve vedtaket om omsorgsovertakelse. Omfang av samvær ble for B satt lavere enn det nemndas vedtak gikk ut på, og for C og D kom tingretten til at det ikke skal være samvær i det hele tatt.
- (8) A anket tingrettens dom. I anken ble det anført at det var grunn til å gi samtykke til ankebehandling fordi det er vesentlige svakheter ved tingrettens avgjørelse, og fordi dommen går ut på tvang som ikke var vedtatt av nemda, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav c og d.
- (9) Eidsivating lagmannsrett avsa 31. januar 2024 beslutning med følgende slutning:
- «Det gis ikke samtykke til at anken fremmes»
- (10) A har anket til Høyesterett. Det er anført at lagmannsretten antakelig har oversett at det ble anket over samværsfastsettelsen. Videre blir det anført at det foreligger vesentlige svakheter ved tingrettens vurdering av om vilkårene for opphevelse av vedtaket om omsorgsovertakelse er oppfylt.
- (11) *X kommune* har inngitt tilsvaer. Det anføres at lagmannsretten har vurdert samværsfastsettelsen. Videre anføres det at det ikke foreligger vesentlige svakheter ved tingrettens dom, og at lagmannsrettens skjønnsmessige vurdering om ikke å gi samtykke til å fremme anken, er korrekt.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at Høyesterett ved anke over lagmannsrettens beslutning om ikke å samtykke i å fremme anken etter tvisteloven § 36-10, bare kan prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. tvisteloven § 29-13 femte ledd og HR-2017-776-A avsnitt 27. Høyesteretts prøving av saksbehandlingen omfatter blant annet om de lovbestemte vilkårene for ankebehandling i lagmannsretten er oppfylt. Ved denne prøvingen har Høyesterett full kompetanse. Dersom noen av ankevilkårene er oppfylt, hører spørsmålet om det skal gis anketillatelse under lagmannsrettens skjønn. Høyesteretts kompetanse er da begrenset til å prøve om skjønnnet og den begrunnelse som eventuelt er gitt for dette, er forsvarlig.
- (13) Tvisteloven § 36-10 tredje ledd lyder slik:
- «Anke over tingrettens dom i sak om barneverns- og helsenemndas vedtak etter barnevernsloven kan ikke fremmes uten lagmannsrettens samtykke. Samtykke kan bare gis når
- a. anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak,
 - b. det er grunn til å behandle saken på ny fordi det er framkommet nye opplysninger,
 - c. det er vesentlige svakheter ved tingrettens avgjørelse eller saksbehandling, eller

d. dommen går ut på tvang som ikke er vedtatt av nemnda.»

- (14) Tingretten fastsatte for alle tre barna mindre samvær enn det som var bestemt av barneverns- og helsenemnda. Det er da på det rene at vilkårene i bokstav d er oppfylt, se blant annet HR-2019-1001-U avsnitt 13. Selv om den «utvidede tvangen» knytter seg til fastsettelsen av samvær, er virkningen at lovens vilkår for å gi samtykke til ankebehandling er oppfylt også når det gjelder omsorgsovertakelsene, se HR-2019-1001-U avsnitt 21 og 24 og HR-2020-907-U avsnitt 11 og 12.
- (15) Det var derfor unødvendig når lagmannsretten i sin beslutning drøfter om det foreligger «vesentlige svakheter» ved tingrettens avgjørelse eller saksbehandling.
- (16) Om samværsspørsmålene het det følgende i ankeerklæringen til lagmannsretten:
- «Hva gjelder litra c) anføres at det bør samtykkes til ankebehandling av samværsspørsmålet ettersom tingretten, hva gjelder alle barna, har «vedtatt tvang» (mindre samvær mellom mor og barna) enn det som barneverns- og helsenemnda vedtok. Reduksjonene i samværsomfanget er svært betydelige og inngripende slik at dette også bør undergis ankebehandling. Bs samvær er redusert fra 12 til 6 ganger i året a 3 timer uten at retten har drøftet lovkravet knyttet til en slik reduksjon, jf. HR-2020-662-S – spørsmålet om «undue hardship». For å kunne avsi dom på 6 ganger i året, som er «svært begrenset» jf. HR-2021-1437-A må retten drøfte dette. Retten har feilaktig ikke vurdert bvl. § 7-2 annet ledd hvor det kreves sterke og spesielle grunner for å kunne å begrense samværene i et slik retten har gjort.»
- (17) I et oppfølgende prosesskriv til lagmannsretten klargjorde As prosessfullmektig at henvisningen til bokstav («litra») c var feilskrift for bokstav d.
- (18) Det er etter dette ingen tvil om at A ønsket å angripe samværsfastsettelsen, selv om ankeerklæringen og etterfølgende prosesskriv ellers var konsentrert om omsorgsovertakelsen.
- (19) Lagmannsretten uttaler innledningsvis i sin drøftelse av samværsspørsmålene at «[a]nken retter seg ikke særskilt mot tingrettens fastsettelse av samværsomfanget». Den videre drøftelsen er kortfattet. Lagmannsretten kommer ikke inn på de rettslige vilkårene som gjelder for å fastsette et meget lavt eller intet samvær, selv om disse var fremhevet i ankeerklæringen.
- (20) De kravene som må stilles til begrunnelsen for å nekte samtykke til ankebehandling selv om vilkårene i tvisteloven § 36-10 tredje ledd er oppfylt, er i HR-2017-776-A avsnitt 58 beskrevet slik:
- «Det er tilstrekkelig at begrunnelsen viser at lagmannsretten har oppfattet ankegrunnene korrekt og foretatt en riktig rettslig vurdering av ankevilkårene, samt at retten har utøvet et forsvarlig ‘kan’-skjønn. Det sentrale vil være at begrunnelsen viser at spørsmålet om å nekte samtykke til ankebehandling er reelt og forsvarlig vurdert, jf. Rt-2015-1175 avsnitt 17.»
- (21) Det er klart at lagmannsrettens begrunnelse når det gjelder samværsspørsmålene, ikke oppfyller dette. Lagmannsretten har ikke oppfattet anken korrekt, og vurderingen oppfyller ikke de kravene som må stilles for ikke å gi samtykke når tingrettens samværsfastsettelse gikk ut på et meget lavt samvær for ett barn og intet samvær for de to andre barna.

- (22) Etter dette må lagmannsrettens beslutning oppheves så langt den gjelder samværet. Ved sin nye behandling må lagmannsretten foreta en reell prøving bygd på de riktige rettslige utgangspunktene.
- (23) Lagmannsrettens drøftelse av omsorgsovertakelsene burde, ut fra det som er påpekt, vært knyttet til om det var grunn til å fremme anken, og ikke til om det foreligger vesentlige svakheter ved tingrettens avgjørelse eller saksbehandling. Når lagmannsrettens avgjørelse leses samlet, er det etter ankeutvalgets syn likevel klart at retten ville anvendt sin skjønnsmessige adgang til å unnlate å fremme anken over omsorgsspørsmålene. Retten går grundig inn på mors omsorgsevne og uttrykker blant annet at «tilbakeføring av alle de tre barna er utelukket som følge av mangler ved mors omsorg».
- (24) Tingrettens domsslutning punkt 1 er uheldig utformet ved at den omfatter tingrettens syn på et bestemt kriterium i barnevernsloven § 5-7 første ledd. Dette er også påpekt av lagmannsretten. Som lagmannsretten, kan ankeutvalget ikke se at dette er en feil som er av betydning for avgjørelsen om det skal gis samtykke til å fremme anken.
- (25) Etter dette kan ankeutvalget ikke se at det hefter noen feil ved lagmannsrettens saksbehandling som har betydning for resultatet knyttet til anken over omsorgsovertakelsene. Det er da ikke grunn til å oppheve denne delen av lagmannsrettens beslutning.
- (26) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves så langt den gjelder anken over fastsettelse av samvær.

Espen Bergh
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Thom Arne Hellerslia
(sign.)